

REPUBLIKA HRVATSKA

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

KLASA: UP/I 034-03/22-01/018

URBROJ: 580-09/132-2022-002

Zagreb, 6. prosinca 2022.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, OIB: 54882480048 (dalje u tekstu: AZTN), na temelju članka 31., članka 38. stavaka 5. i 9. i članka 58. stavka 1. točke 15. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21., dalje u tekstu: ZZTN), po inicijativi [...] za pokretanjem postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv poduzetnika A1 Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Vrtni put 1, OIB: 29524210204, poduzetnika Hrvatski Telekom d.d. iz Zagreba, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560, te poduzetnika Telemach Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Ulica Josipa Marohnića 1, OIB: 70133616033 po službenoj dužnosti, na temelju odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja u sastavu: dr. sc. Mirta Kapural, dipl. iur., predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, Vesna Patrij, dipl. iur., zamjenica predsjednice Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, mr. sc. Ljiljana Pavlic i Denis Matić, dipl. iur., članovi Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, sa sjednice 47/2022., održane 6. prosinca 2022., donosi sljedeće

RJEŠENJE

Inicijativa se odbacuje jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Obrazloženje

1. Inicijativa za pokretanje postupka

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: AZTN) zaprimila je 3. lipnja 2022., u smislu članka 37. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21., dalje u tekstu: ZZTN) inicijativu [...] (dalje u tekstu: podnositelj inicijative) za pokretanjem postupka protiv poduzetnika A1 Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Vrtni put 1, OIB: 29524210204 (dalje u tekstu: A1 Hrvatska), poduzetnika Hrvatski Telekom d.d. iz Zagreba, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560 (dalje u tekstu: HT), te poduzetnika Telemach Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Ulica Josipa Marohnića 1, OIB: 70133616033 (dalje u tekstu: Telemach Hrvatska), radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma iz članka 8. ZZTN-a.

Podnositelj inicijative [...] u svom podnesku pozvao se na medijski članak vezan uz poskupljenje cijena usluga operatora kao i pravo na besplatan raskid ugovora, slijedom čega je tražio da AZTN provede ispitivanje radi li se u konkretnom slučaju o kartelskom udruženju operatora javnih komunikacijskih usluga ako svi operatori povećavaju cijene (medijski članak objavljen na poveznici <https://danas.hr/hrvatska/jeste-li-dobili-obavijest-operatera-o-poskupljenju-usluge-imate-pravo-na-besplatni-raskid-ugovora-03252868-e0aa-11ec-8ca5-4262a31a6501>).

2. Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu

AZTN je u okviru svoje nadležnosti iz članka 32. točke 1. podtočke (a) i (b) ZZTN-a proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu u predmetu KLASA: UP/I 034-03/22-01/017 vezano uz promjene cijena elektroničkih komunikacijskih usluga u pokretnim i nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj sukladno navodima o mogućem dogovorenom usklađenom poskupljenju cijena operatora javnih komunikacijskih usluga kako bi utvrdio ima li u konkretnom slučaju dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti protiv poduzetnika A1 Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Vrtni put 1, OIB: 29524210204 (dalje u tekstu: A1 Hrvatska), poduzetnika Hrvatski Telekom d.d. iz Zagreba, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560 (dalje u tekstu: HT), te poduzetnika Telemach Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Ulica Josipa Marohnića 1, OIB: 70133616033 (dalje u tekstu: Telemach Hrvatska), a vezano uz primjenu članka 8. ZZTN-a koji uređuje zabranjene sporazume poduzetnika.

AZTN je dopisima od 6. srpnja 2022. od A1 Hrvatska, HT-a, te Telemach Hrvatska zatražio dostavu očitovanja o tome jesu li i kada u razdoblju od 1. siječnja 2022. do dana zaprimanja dopisa od strane AZTN-a mijenjali cijene svojih usluga uz navođenje o kojim uslugama je točno riječ; dokumentaciju odnosno odluke o promjeni cijena s naznakom datuma stupanja na snagu; očitovanje o tome planiraju li mijenjati cijene i kojih točno elektroničkih komunikacijskih usluga u narednom razdoblju od 3 mjeseca od dana zaprimanja dopisa AZTN-a; razlozima zbog kojih su se odlučili na promjene cijena pružanja svojih usluga; da li su razdoblju od 1. siječnja 2022. do danas mijenjali ponudu elektroničkih komunikacijskih usluga (uvođenjem novih usluga, ukidanjem postojećih, promjenama sadržaja paketa usluga i sl.) kao i dostavu cjenika usluga prije i poslije navedenih promjena kao i drugih podataka i dokumentacije kojima raspolažu, a koji mogu pridonijeti razumijevanju stanja na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u Republici Hrvatskoj.

2.1. Očitovanje HT-a od 25. srpnja 2022.

Poduzetnik HT očitovao se u svom podnesku kako je mijenjao cijene elektroničkih komunikacijskih usluga u razdoblju od 1. siječnja 2022. do dana zaprimanja dopisa od strane AZTN-a. Slijedom navedenog dostavio je tražene podatke o promjeni cijena pojedinih usluga kako za privatne tako i za poslovne korisnike te za pokretnu i nepokretnu elektroničku komunikacijsku mrežu, kao i Odluke o promjeni cijena pojedinih usluga s naznakom datuma stupanja na snagu istih. HT se očitovao kako je o svim promjenama cijena u pružanju svojih usluga obavijestio Hrvatsku regulatornu agenciju za mrežne djelatnosti (dalje u tekstu: HAKOM).

Osim navedenog, istaknuo je kako HT gotovo na dnevnoj bazi mijenja ponudu elektroničkih komunikacijskih usluga, na način da se uvode pojedine promotivne ponude odnosno mijenjaju

tehnički uređaji koji su dio pojedinog paketa usluga. Budući da se radi o velikom broju takvih izmjena koje nisu trajne naravi odnosno nemaju značajnog utjecaja na korisnike tih usluga kao što to ima cijena i/ili sadržaj pojedinog paketa, HT je naveo kako nije u ovom trenutku u mogućnosti navesti sve takve izmjene.

Poduzetnik HT je zaključno istaknuo kako su poduzetnici u Republici Hrvatskoj, kao i u ostatku Europe i svijeta, trenutno suočeni sa situacijom izvanrednih gospodarskih okolnosti koje značajno utječu na njihove troškove poslovanja. Iznimne gospodarske okolnosti uzrokovane su prvenstveno COVID-19 pandemijom, a nakon toga i ratom u Ukrajini koji je potencirao poremećaj svjetskih opskrbnih lanaca i doveo do drastičnih rasta cijena energenata, između ostalog i električne energije, koja u HT-ovom poslovanju predstavlja jedan od troškovno značajnijih energetske inputa. Navedeni događaji doveli su do izvanrednog rasta stope inflacije i pada vrijednosti novca koji direktno utječu na troškove i opterećenje poslovanja poduzetnika.

Pod takvim je izvanrednim okolnostima svaki racionalan i odgovoran poduzetnik, pa tako i operator javnih komunikacijskih usluga, prisiljen razmatrati opcije kojima se učinak značajnog iznenadnog rasta troškova nastoji minimizirati, pri čemu uz opciju smanjenja ostalih troškova poslovanja, koja je u velikoj mjeri limitirana u opsegu, jedina preostala opcija ostaje opcija povećanje krajnjih cijena usluga prema potrošačima, kao nužan preduvjet očuvanja donekle normalnog tijeka poslovanja. U tom smislu, naveo je kako povećanje cijena usluga nipošto ne bi trebalo promatrati kao neuobičajenu poslovnu djelatnost, već prvenstveno kao racionalnu aktivnost usmjerenu prema minimiziranju energetske troškovnog šoka.

2.2. Očitovanje Telemach Hrvatska od 26. srpnja 2022.

Poduzetnik Telemach Hrvatska u svom očitovanju je naveo kako je u razdoblju od 1. siječnja 2022. do 25. srpnja 2022. mijenjao cijene elektroničkih komunikacijskih usluga u pokretnoj (mobilnoj) elektroničkoj komunikacijskoj mreži za *post-paid* i *pre-paid* korisnike.

Usluge te usporedni pregled starih i novih cijena dostavio je u prilogu svog očitovanja.

O predmetnim izmjenama naveo je kako su obavijestili HAKOM sukladno propisanom procesu i rokovima koji su definirani odredbama Zakona o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine“ br. 73/2008., 90/2011., 133/2012., 80/2013., 71/2014., 72/2017., dalje u tekstu: ZEK'98) važećim u trenutku notificiranja predmetnih izmjena.

Poduzetnik Telemach Hrvatska je napomenuo kako od 2020. do 2022. nije mijenjao cijene svojih usluga usprkos značajnim tržišnim poremećajima uzrokovanim pandemijom i zatvaranjem gospodarstva. Od 1. srpnja 2022., Telemach Hrvatska je, zbog općeg stanja na tržištu, te time uzrokovanim porastom troškova poslovanja te značajnim rastom inflacije prisiljen povećati cijene svojih usluga. Međutim, naveo je kako su cijene povećane u rasponu od 3 do 8 kuna (PDV uključen), a što u prosjeku predstavlja povećanje od 3,95%. Takvo povećanje je i dalje značajno ispod stope inflacije te navodi kako Telemach Hrvatska time nastavlja biti najpovoljniji na tržištu.

Navodi kako u razdoblju od 1. siječnja 2022. do danas, Telemach Hrvatska nije mijenjao ponudu elektroničkih komunikacijskih usluga (uvođenjem novih usluga promjenom sadržaja,

uvođenjem promotivnih pogodnosti i sl.), kako u mobilnoj (pokretnoj), tako i u fiksnoj (nepokretnoj) elektroničkoj komunikacijskoj mreži.

2.3. Očitovanje A1 Hrvatska od 10. kolovoza 2022.

Poduzetnik A1 Hrvatska očitovao se u svom podnesku kako je mijenjao cijene elektroničkih komunikacijskih usluga u razdoblju od 1. siječnja 2022. do dana zaprimanja dopisa od strane AZTN-a. Slijedom navedenog dostavio je tražene podatke o promjeni cijena pojedinih usluga u prilogu svog očitovanja.

Poduzetnik A1 Hrvatska kao dokaz izmjena dostavio je i formalne obavijesti o promjenama cjenika elektroničkih komunikacijskih usluga u promatranom razdoblju, a koje je A1 Hrvatska obavezan osam (8) odnosno trideset i osam (38) dana prije bilo kakve promjene i objave cjenika dostavljati HAKOM-u sukladno odredbama članka 42.a stavak 4. i 10. ZEK-a '98 odnosno sukladno članku 143. stavak 4. i 6. Zakona o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine“ broj 76/2022., dalje u tekstu: ZEK) koji je stupio na snagu 12. srpnja 2022. godine.

Prema navedenim odredbama, ako su promjene cjenika isključivo u korist krajnjih korisnika tada se promjene primjenjuju na postojeće korisnike danom objave izmjena cjenika. U tom slučaju operatori javnih komunikacijskih usluga šalju HAKOM-u obavijest o izmjeni cjenika osam (8) dana prije izmjene i objave cjenika.

Ako su promjene cjenika nepovoljnije u odnosu na ugovorene cijene usluga (npr. povećanje maloprodajnih cijena), operatori javnih komunikacijskih usluga šalju HAKOM-u obavijest o izmjeni cjenika trideset i osam (38) dana prije izmjene i objave cjenika. U ovom slučaju operatori su obavezni obavijestiti i krajnje korisnike o nepovoljnijim uvjetima trideset (30) dana prije izmjene odnosno objave cjenika kako bi korisnici pravovremeno bili obaviješteni o njihovom pravu na raskid ugovora bez naknade odnosno pravu na povrat neiskorištenog novčanog iznosa.

Obavijesti o izmjenama cijena koje se dostavljaju HAKOM-u predstavljaju poslovnu tajnu operatora sve do dana javne objave cjenika na internetskim stranicama operatora.

Poduzetnik A1 Hrvatska se očitovao o razlozima zbog kojih su se odlučili na promjene cijena elektroničkih komunikacijskih usluga te u pogledu eventualnog mijenjanja cijena elektroničkih komunikacijskih usluga u narednom razdoblju od 3 mjeseca, navodeći kako kao i svaki poduzetnik, A1 Hrvatska provodi poslovno planiranje na način da bi bilo kroz troškovnu bilo kroz prihodovnu stranu osigurao pozitivne poslovne rezultate koji se, u slučaju A1 Hrvatska, prate od strane vlasnika kroz EBITDA maržu i slobodni novčani tok (eng. *free cash flow*).

S obzirom na neočekivane troškovne čimbenike na koje A1 Hrvatska nema utjecaja od početka 2022. i čiji će se učinak dodatno osjetiti u 2023., A1 Hrvatska je donio poslovne odluke o povećanju maloprodajnih cijena kojom se povećava prihodovna strana poslovanja A1 Hrvatska te prema vlasnicima financijski učvršćuje pozicija A1 Hrvatska za 2023. u kojoj je potrebno osigurati kontinuitet ulaganja.

Troškovni čimbenici koji su bitno utjecali na takvo donošenje odluka od strane A1 Hrvatska su sljedeći:

- a) porast cijene energenata posebno cijene električne energije, s obzirom na povećanu potrošnju mrežnih kapaciteta s jedne strane i porasta cijena električne energije s druge;
- b) trendovi inflacije koji se reflektiraju na sve troškove poslovanja poduzetnik A1 Hrvatska (trošak rada zaposlenika, trošak korisničke i mrežne opreme, trošak gradnje mrežnih kapaciteta, trošak materijala itd.);
- c) troška uvođenja eura u kompanijske procese.

Pri donošenju takvih odluka poduzetnik A1 Hrvatska vodi se i strategijom ne samo zadržavanja nego i rasta tržišnog udjela kako u dijelu prihoda tako i u dijelu korisnika pri čemu je bitno pratiti korisničke potrebe, tržišne trendove te kupovnu moć korisnika.

Poduzetnik A1 Hrvatska je od 1. siječnja 2022. do danas mijenjao ponudu elektroničkih komunikacijskih usluga što je vidljivo iz priloga očitovanja o izmjenama cijena post-paid usluga od 1. srpnja 2022. dostavljenog u formi tablice koja je sastavni očitovanja. Dodatno, poduzetnik A1 Hrvatska kao dokaz izmjena dostavio je i formalne obavijesti o promjenama cjenika elektroničkih komunikacijskih usluga u navedenom razdoblju, a koje je poduzetnik A1 Hrvatska obvezan dostavljati HAKOM-u sukladno odredbama ZEK-a.

3. Činjenice utvrđene tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu

AZTN je analizirao sve činjenice i okolnosti koje su prethodile promjenama cijena elektroničkih komunikacijskih usluga od strane operatora javnih komunikacijskih usluga kako bi utvrdio postoje li indicije za pokretanje postupka koje bi ukazivale da su promjene cijena elektroničkih komunikacijskih usluga rezultat prethodnog dogovora operatora javnih komunikacijskih usluga ili je riječ o uobičajenom i dopuštenom samostalnom tržišnom ponašanju istih.

Dakle, operatori javnih komunikacijskih usluga koji su bili predmetom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu kao dokaz izmjena dostavili su uz svoja očitovanja i formalne obavijesti o promjenama cjenika elektroničkih komunikacijskih usluga u navedenom razdoblju, a koje su obvezni osam (8) odnosno trideset i osam (38) dana prije bilo kakve promjene i objave cjenika dostavljati HAKOM-u sukladno odredbama članka 42. a stavak 4. i 10. ZEK-a '98 odnosno sukladno članku 143. stavak 4. i 6. ZEK-a, koji je stupio na snagu 12. srpnja 2022.

Slijedom navedenog, AZTN je također izvršio uvid u odredbe primjenjivog ZEK-a koje reguliraju cjenik usluga operatora javnih komunikacijskih usluga te je utvrdio kako je istim propisano da cjenik usluga sadržava načela obračunskog sustava te cijene pojedinih usluga, paketa usluga i drugih dodatnih usluga koje operatori javnih komunikacijskih usluga pružaju krajnjim korisnicima usluga, uključujući i naknade za pristup, ako postoje, kao i korištenje svih usluga koje su automatski omogućene u mreži operatora, a za čije uključenje ili korištenje krajnji korisnik usluga mora dati izričitu prethodnu privolu.

Operatori javnih komunikacijskih usluga moraju objaviti cjenik usluga, kao i sve njegove izmjene, na svojim internetskim stranicama, te ga učiniti dostupnim i na svojim prodajnim mjestima, na način koji krajnjim korisnicima usluga omogućuje jednostavan pristup u za njih pristupačnom obliku. Operator javnih komunikacijskih usluga ne smije primijeniti izmjene cjenika usluga na postojeće krajnje korisnike usluga prije isteka roka od 30 dana od dana njihove objave. Isto tako, operatori javnih komunikacijskih usluga moraju cjenik usluga, kao i sve njegove izmjene, dostaviti HAKOM-u na uvid najmanje osam dana prije njegove objave.

U slučaju izmjene ili ukidanja paketa usluga ili drugih dodatnih usluga, operatori javnih komunikacijskih usluga moraju obavijestiti svoje krajnje korisnike usluga pisanim ili elektroničkim putem najmanje 30 dana prije takve namjeravane izmjene ili ukidanja, te im istodobno ponuditi drugi paket usluga ili drugu dodatnu uslugu.

Iz navedenog proizlazi kako je potrebno najmanje 38 dana za implementaciju promjena cjenika mobilnih operatora (javna objava izmjena cjenika 30 dana prije stupanja na snagu plus obavješćavanje HAKOM-a 8 dana prije javne objave).

Prema odredbama primjenjivog ZEK-a, ako su promjene cjenika isključivo u korist krajnjih korisnika tada se promjene primjenjuju na postojeće korisnike danom objave izmjena cjenika. U tom slučaju operatori javnih komunikacijskih usluga, šalju HAKOM-u obavijest o izmjeni cjenika osam (8) dana prije izmjene i objave cjenika.

Ako su promjene cjenika nepovoljnije u odnosu na ugovorene cijene usluga (npr. povećanje maloprodajnih cijena), operatori javnih komunikacijskih usluga šalju HAKOM-u obavijest o izmjeni cjenika trideset i osam (38) dana prije izmjene i objave cjenika. U ovom slučaju operatori su obvezni obavijestiti i krajnje korisnike o nepovoljnijim uvjetima trideset (30) dana prije izmjene odnosno objave cjenika kako bi korisnici pravovremeno bili obaviješteni o njihovom pravu na raskid ugovora bez naknade odnosno pravu na povrat neiskorištenog novčanog iznosa.

Obavijesti o izmjenama cijena koje se dostavljaju HAKOM-u predstavljaju poslovnu tajnu operatora sve do dana javne objave cjenika na internetskim stranicama operatora.

Poduzetnik HT je dana 13. travnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena usluga "Pokretna elektronička komunikacijska mreža - privatni korisnici - prepaid usluge (bonovi) – Simpa" sa stupanjem na snagu novog cjenika dana 15. lipnja 2022. Cijene usluga su se povećale za 10 kn u 5 paketa usluga. HT je 14. travnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena usluga "Pokretna elektronička komunikacijska mreža - privatni korisnici - prepaid i postpaid usluge -bonbon" sa stupanjem na snagu novog cjenika dana 1. lipnja 2022. Od 26 paketa usluga koji se nude, 3 su ugašena, 6 nisu mijenjala cijenu, dok je 17 poskupilo za 10 kn. HT je dana 20. travnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijene usluga "Pokretna elektronička komunikacijska mreža – privatni korisnici – postpaid usluge (pretplata)" sa stupanjem na snagu novog cjenika koji je stupio na snagu 1. lipnja 2022. Od 8 paketa usluga (4 s magentom i 4 bez magente), u 4 paketa je cijena usluga rasla za 6 kn, a u druga 4 paketa za 5.4 kn. Dana 28. lipnja 2022. HT je poslao obavijest HAKOM-u za cijene usluga "Nepokretna elektronička komunikacijska mreža - privatni i poslovni korisnici" (Max tv) sa stupanjem na snagu novog cjenika dana 15. kolovoza 2022. U 26 paketa cijene usluga su se povećale za 7.5 kn. HT je dana 28. lipnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena usluga "Pokretna elektronička komunikacijska mreža - poslovni korisnici" sa stupanjem na snagu cjenika dana 1. rujna 2022. U 17 paketa cijena usluga je rasla za 8 kn.

Zaključno, HT je podnio pet puta obavijest HAKOM-u o promjeni cijena usluga u razdoblju od 13. travnja 2022. do 28. lipnja 2022., dok su cijene usluga stupale na snagu u razdoblju od 1. lipnja 2022. do 1. rujna 2022. Cijene usluga su rasle u 73 paketa i/ili usluga koje prodaju, i to u iznosu od 5.4 kn do najviše 10 kn.

Poduzetnik Telemach Hrvatska je HAKOM obavijestio o promjeni cijena usluga za „post-paid korisnike“ dana 24. svibnja 2022., dok su navedene cijene stupile na snagu dana 1. srpnja 2022. Za 46 usluga koje nude, cijena se povećala za njih 45, i to u rasponu od 1.63 kn do najviše 7.47 kn, dok je u jednom slučaju došlo do pojeftinjenja cijene usluge u iznosu od 6.48 kn. Nakon toga, Telemach Hrvatska je obavijestio dana 10. lipnja 2022. HAKOM o promjeni cijena usluga za „pre-paid korisnike“ koje su stupile na snagu dana 19. srpnja 2022. Od 38 paketa koji su u ponudi i ukupno unutar njih 149 usluga koje nude, cijena je rasla za svih 149 usluga i to u rasponu od najmanje 0.001 kn do najviše 10 kn.

Zaključno, Telemach Hrvatska je dva puta podnio obavijest HAKOM-u o promjeni cijena, i to 24. svibnja 2022. i 10. lipnja 2022., te su navedene promjene stupile na snagu 1. srpnja 2022. i 19. srpnja 2022. Cijene usluga su rasle u 194 usluge koje nude (unutar paketa koje nude), i to u iznosu od 0.001 kn do 10 kn.

Poduzetnik A1 Hrvatska je prvi puta obavijestio HAKOM dana 15. travnja 2022. u vezi promjene cijena svojih usluga za privatne korisnike za 2 usluge koje nude, sa stupanjem na snagu novog cjenika s danom 25. travnja 2022. Cijene usluga su rasle za 10 kn za obje usluge. Zatim, poduzetnik A1 Hrvatska je dana 24. svibnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena usluga za 17 paketa i unutar njih za 25 usluga ukupno, sa stupanjem na snagu 1. srpnja 2022. Za 23 usluge cijene su rasle u rasponu od 0.2 kn do najviše 20 kn, dok su cijene pale za 2 usluge. Nadalje, dana 9. lipnja 2022. A1 Hrvatska je obavijestio HAKOM o promjeni cijena svojih 20 usluga koje su stupile na snagu dana 1. kolovoza 2022. te proizlazi kako je 14 usluga tada poskupilo za 9 kn, a ostalih 6 za 6 kn. Zadnja obavijest HAKOM-u o promjeni cijena u vezi privatnih korisnika u predmetnom razdoblju podnesena je dana 28. lipnja za 4 usluge, koje su stupile na snagu 8. kolovoza 2022. Cijene za ukupno 4 usluge su rasle za 10 kn. U vezi poslovnih korisnika, A1 Hrvatska je prvi puta obavijestio HAKOM dana 24. ožujka 2022. o promjeni cijena za 3 paketa s ukupno 6 usluga, koji cjenici su stupili na snagu dana 1. lipnja 2022., od kojih su 3 usluge poskupile za 0.50 kn, dok su druge 3 za 0.25 kn. Zadnje je poduzetnik A1 Hrvatska dana 9. lipnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena 8 svojih usluga, koje su stupile na snagu 1. kolovoza 2022. koje su narasle za 6 kn.

Zaključno, A1 Hrvatska je podnio obavijest HAKOM-u šest puta o promjeni cijena svojih usluga u razdoblju od 24. ožujka 2022. do 28. lipnja 2022., dok su cjenici usluga stupali na snagu u razdoblju od 25. travnja 2022. do 8. kolovoza 2022. Cijene usluga su rasle za 63 usluge koje nude (unutar paketa koje nude), i to u iznosu od 0.2 kn do 20 kn.

Tablica 1. Analiza datuma promjena i iznosa povećanja cijena

Poduzetnik	Datum podnošenja obavijesti HAKOM-u	Datum stupanja na snagu novih cijena	Raspon promjena rasta cijena u kn od najmanje do najveće
HT	13.4.2022., 14.4.2022., 20.4.2022., 28.6.2022., 28.6.2022.	15.6.2022., 1.6.2022., 1.6.2022., 15.8.2022., 1.9.2022.	5,4 - 10
TELEMACH	24.5.2022., 10.6.2022	1.7.2022. , 19.7.2022.	0,001 - 10
A1 Hrvatska	15.4.2022., 24.5.2022., 9.6.2022., 28.6.2022., 24.3.2022., 9.6.2022.	25.4.2022., 1.7.2022., 1.8.2022., 8.8.2022., 1.6.2022., 1.8.2022.	0.2 - 20

Izvor: Podnesci poduzetnika zaprimljeni u AZTN u razdoblju od 25. srpnja 2022. do 10. kolovoza 2022.

Obrada: AZTN

Iz prethodno navedenih podataka vidljivo je kako su poduzetnici Telemach Hrvatska i A1 Hrvatska u jednom slučaju na isti dan obavijestili HAKOM o promjeni cijena svojih usluga i kako su cijene na isti dan stupile na snagu. Naime, Telemach Hrvatska je HAKOM obavijestio o promjeni cijena usluga za „post-paid korisnike“ 24. svibnja 2022., te su navedene cijene stupile na snagu dana 1. srpnja 2022. Tada se za 46 usluga koje nudi, cijena povećala za njih 45 u rasponu od 1.63 kn do najviše 7.47 kn. Poduzetnik A1 Hrvatska je 24. svibnja 2022. obavijestio HAKOM o promjeni cijena usluga za 17 paketa i unutar njih 25 usluga ukupno, sa stupanjem na snagu 1. srpnja 2022. Za 23 usluge cijene su rasle u rasponu od 0.2 kn do najviše 20 kn. Kod A1 Hrvatska radi se o povećanju cijena za usluge koje su izvan tarife (SMS, pozivi, podatkovni promet itd.), dok je kod Telemach Hrvatska riječ o svim post-paid pretplatničkim tarifama, obaveznom podatkovnom prometu i mobilnom internetu. Rast samih cijena, kao i apsolutni iznos cijene između dva poduzetnika ne podudara se, niti postoji podudarnost između iznosa za koji su se mijenjale cijene u više paketa i usluga na taj datum.

Iz svega prethodno navedenog proizlazi kako ne postoji značajna podudarnost u datumima obavijesti HAKOM-u o promjeni cijena, niti datumima kada su promjene cijena usluga stupile na snagu (osim u prethodno navedenom jednom slučaju), kao niti u iznosu za koji su cijene rasle u navedenim razdobljima.

Predmetni poduzetnici istaknuli su kako sukladno odredbi članka 53. ZZTN-a podaci koji se tiču planova o izmjenama cijena elektroničkih komunikacijskih usluga u narednom periodu od 3 mjeseca nisu javni podaci niti su dostupni drugim operatorima na tržištu.

U odnosu na navode iz zaprimljene inicijative te analizom dostavljene dokumentacije utvrđeno je kako je kod svih navedenih poduzetnika u promatranom razdoblju došlo do povećanja cijena pružanja pojedinih usluga. Iz dostavljenih očitovanja i podataka poduzetnika proizlazi kako predmetni poduzetnici prodaju pakete usluga koje nisu usporedne i koje su vrlo diverzificirane i mnogobrojne. Također, poduzetnici su u predmetnoj godini ukidali neke pakete i usluge, neke pakete i usluge unutar njih su modificirane (minute u paketu, internet promet, poruke u paketu, kanali na IPTV-u itd.), dok su istodobno uvođeni novi paketi i usluge koje se nude privatnim i poslovnim korisnicima. Poduzetnici ujedno nisu dizali cijene svih paketa i usluga, a cijene paketa koje su dizali nisu dizali niti za isti iznos, niti za isti postotak kada se analizira pojedinačno promjene cijena unutar nekog od tri poduzetnika. Iz prethodno navedenog jasno proizlazi kako ne postoji neki jedinstveni apsolutni broj ili postotak po kojem su poduzetnici dizali cijene svojih usluga, niti postoji značajno podudaranje u cijenama usluga i paketa poduzetnika, čija ponuda ionako nije niti usporediva između samih poduzetnika.

Analiza datuma dostavljanja obavijesti HAKOM-u i/ili stupanja na snagu novih cijena također pokazuje kako nema značajnih podudaranja u navedenim dostavljenim datumima između tri poduzetnika.

Sukladno odredbama primjenjivog ZEK-a propisano je kako je u nadležnosti HAKOM-a, između ostalog, nadzor i regulacija cijena, cjenika usluga i općih uvjeta poslovanja operatora na tržištu elektroničkih komunikacijskih mreža i/ili usluga.

AZTN je utvrdio kako su predmetni poduzetnici sukcesivno najavili promjenu cijena svojih usluga, međutim, provedenom analizom nisu utvrđene indicije koje bi ukazivale na postojanje

zabranjenog konkurentskog kontakta koji bi prethodio promjenama u visini cijena elektroničkih komunikacijskih usluga.

Samom analizom dostavljenih promjena cijena elektroničkih komunikacijskih usluga nije utvrđeno postojanje indicija koje bi upućivale na mogući dogovor između navedenih poduzetnika.

Predmetni poduzetnici dužni su o svim promjenama cijena usluga, sukladno zakonu, obavijestiti HAKOM prije objave cjenika, kao i svoje korisnike prije stupanja cjenika na snagu u propisanom zakonskom roku, što dovodi do određene transparentnosti cijena na navedenom tržištu i omogućuje paralelizam u ponašanju poduzetnika.

Člankom 8. stavkom 1. ZZTN-a propisano je kako su zabranjeni svi sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, a osobito oni kojima se izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti. Sporazumima se smatraju osobito ugovori, pojedine odredbe ugovora, usmeni ili pisani dogovori među poduzetnicima te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, neovisno o tome jesu li takvi sporazumi sklopljeni između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (horizontalni sporazumi) ili između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi).

Člankom 74. ZZTN-a propisano je kako se u primjeni ZZTN-a, a osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, u skladu s člankom 1. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji („Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 2/12.), primjenjuju na odgovarajući način kriteriji koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji. Stoga je cjelokupna pravna stečevina Europske unije (*acquis communautaire*), koju čini primarno i sekundarno zakonodavstvo Europske unije, ali i sudska praksa, prvenstveno praksa Suda EU, važan interpretativni instrument za primjenu hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Sukladno navedenom, AZTN smatra kako prilagođavanje ponašanju konkurenata samo po sebi nije zabranjeno, ukoliko je riječ o samostalnom ponašanju poduzetnika kojem nije prethodio nedopušteni kontakt s konkurentima u vidu razmjene osjetljivih informacija i sličnog (vidjeti primjerice presudu Suda EU u združenim predmetima C-40-48, C-50, C-54-56, C-111, C-113 i C-114/73 *Suiker Unie v. Commission*; paragrafi 173. i 174.).

Također, Sud EU je u predmetu *Woodpulp II* (združeni predmeti C-89, C-104, C-116, C-116, C-117 i C-125-129/85 *A. Ahlström Osakeyhtiö and others v Commission*; paragraf 70-72) zauzeo stav kako sama činjenica paralelnog postupanja ne predstavlja dostatan dokaz za utvrđivanje postojanja usklađenog djelovanja. Naime, paralelno postupanje može predstavljati zabranjenu usklađenu praksu samo ukoliko je posljedica prethodnog nedopuštenog protutržišnog kontakta konkurenata, a ne i ukoliko je posljedica njihovog individualnog postupanja izazvanog praćenjem stanja na tržištu i trenutnih ili anticipiranih ponašanja konkurenata.

AZTN je uzeo u obzir da je u navedenom slučaju riječ o oligopolnom tržištu, zakonski reguliranom u vezi objave promjene cijena usluga, kojeg karakteriziraju homogene usluge s

transparentnim cijenama te kako je paralelizam u ponašanju stranaka posljedica upravo specifičnosti tog tržišta. Činjenica da su svi operatori javnih komunikacijskih usluga promjene izvršili u slično vrijeme proizlazi iz zakonske obveze obavješćavanja HAKOM-a.

4. Odluka Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Na temelju dostavljene dokumentacije i utvrđenog činjeničnog stanja tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Vijeće), sukladno ovlastima iz članka 27. i članka 31. ZZTN-a, na sjednici 47/2022., održanoj 6. prosinca 2022. razmatralo je navedeni predmet te je donijelo odluku da se inicijativa [...] odbaci u smislu članka 38. stavaka 5. i 9. ZZTN-a, jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti protiv poduzetnika A1 Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Vrtni put 1, OIB: 29524210204, poduzetnika Hrvatski Telekom d.d. iz Zagreba, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560, te poduzetnika Telemach Hrvatska d.o.o. iz Zagreba, Ulica Josipa Marohnića 1, OIB: 70133616033 radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja u smislu članka 39. ZZTN-a, a vezano uz primjenu članaka 8. ZZTN-a koji uređuje zabranjene sporazume.

Odluku o odbacivanju predmetne inicijative Vijeće temelji na sljedećim razlozima.

Iz navoda zaprimljene inicijative i analizom dostavljene dokumentacije utvrđeno je kako je kod navedenih poduzetnika u promatranom razdoblju došlo do povećanja cijena pružanja pojedinih usluga. Iz očitovanja i dostavljenih podataka poduzetnika proizlazi kako predmetni poduzetnici prodaju pakete usluga koje nisu usporedne i koje su vrlo diverzificirane i mnogobrojne. Također, poduzetnici su u predmetnoj godini ukidali neke pakete i usluge, neke pakete i usluge unutar njih su modificirane (minute u paketu, internet promet, poruke u paketu, kanali na IPTV-u itd.), dok su istodobno uvođeni novi paketi i usluge koje se nude privatnim i poslovnim korisnicima. Poduzetnici ujedno nisu dizali cijene svih paketa i usluga, a cijene paketa koje su dizali nisu dizali niti za isti iznos, niti za isti postotak kada se analizira pojedinačno promjene cijena unutar nekog od tri poduzetnika. Iz prethodno navedenog proizlazi kako ne postoji neki jedinstveni apsolutni broj ili postotak po kojem su poduzetnici povećavali cijene svojih usluga, niti postoji značajno podudaranje u cijenama usluga i paketa poduzetnika, čija ponuda ionako nije niti usporediva između samih poduzetnika.

Analiza datuma dostavljanja obavijesti HAKOM-u i/ili stupanja na snagu novih cijena također pokazuje kako nema značajnih podudaranja u navedenim dostavljenim datumima između tri poduzetnika.

Budući da AZTN nije utvrdio indicije koje bi ukazivale na postojanje konkurentskog kontakta ili dogovora koji bi prethodio promjenama u visini cijena elektroničkih komunikacijskih usluga nema dostatnih indicija za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv navedenih poduzetnika.

Slijedom navedenog, AZTN je na temelju odluke Vijeća odlučio kao u izreci ovoga rješenja.

Uputa o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali podnositelj inicijative može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od trideset (30) dana od dana dostave ovoga rješenja.

Predsjednica Vijeća
za zaštitu tržišnog natjecanja

dr. sc. Mirta Kapural dipl. iur

Napomena:

Sukladno članku 53. ZZTN-a, podaci koji predstavljaju poslovnu tajnu izuzeti su od objavljivanja te su u tekstu navedeni podaci označeni [...].